

Innst. S. nr. 29

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.meld. nr. 27 (2007–2008)

Innstilling fra utenrikskomiteen om nedrustning og ikke-spredning

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Regjeringen arbeider for en FN-ledet verdensorden basert på samarbeid mellom stater, der konflikter løses på grunnlag av folkeretten og all maktbruk er forankret i FN-pakten.

Regjeringen mener det er mulig å få økt sikkerhet for alle på et betydelig lavere rustningsnivå enn i dag. Dette krever at reduksjonene skjer på en balansert og verifiserbar måte. Omfattende nedrustning vil i tillegg kunne frigjøre store ressurser til menneskelig og sosial utvikling.

Regjeringen ønsker at Norge skal spille en pådriverrolle for rustningskontroll og nedrustning, både med hensyn til kjernefysiske våpen, andre masseødeleggelsesvåpen og konvensjonelle stridsmidler. Regjeringen vil arbeide for dette gjennom et bredest mulig og forpliktende internasjonalt samarbeid, og den viser til Soria Moria-erklæringen.

Utfordringene er store, både på det kjernefysiske og det konvensjonelle området. Antallet kjernevåpenstater har økt siden slutten på Den kalde krigen, og flere land har prøvd å skaffe seg kjernevåpen. Spredning av kjernefysisk teknologi vil øke i takt med den forventede utbyggingen av sivil kjernekraft i årene fremover. Dette vil skape nye utfordringer for ikke-spredningsarbeidet. Samtidig arbeider terroristene for å skaffe seg masseødeleggelsesvåpen. For Regjeringen er derfor arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen en prioritert oppgave.

De fleste som rammes i moderne kriger, er ofre for konvensjonelle våpen, i første rekke håndvåpen og andre mindre våpentyper. Langt de fleste som rammes, er sivile. Den største del av verdens militærutgifter går til konvensjonelle våpen og utstyr. Kontrollen med omsetningen av slike våpen – særlig håndvåpen – er i mange tilfeller dårlig og preget av manglende innsyn og av hemmelighold. Dette åpner for korrupsjon og kriminalitet. Visse typer konvensjonelle våpen har særlig alvorlige humanitære konsekvenser. Dette gjelder landminer og klasevåpen, samt håndvåpen på grunn av den store mengden slike våpen som er i omløp i konfliktområder. Landminer og klasevåpen skiller ikke mellom sivile og militære og dreper og skader sivile både under en krigssituasjon og etter at konflikten er opphørt. Regjeringen er derfor særlig opptatt av å bidra til å regulere disse våpentypene, bl.a. gjennom internasjonale forbud.

Samlet sett står en overfor store utfordringer. Samtidig pågår det et omfattende arbeid for rustningskontroll og nedrustning i regi av både FN og andre internasjonale organisasjoner, i en rekke andre flernasjonale sammenhenger og bilateralt. Norge er en deltaker i dette arbeidet, og Regjeringen ønsker at en skal styrke pådriverrollen ytterligere. I dette arbeidet står det såkalte Syvlandsinitiativet sentralt, som foruten Norge består av Australia, Chile, Indonesia, Romania, Sør-Afrika og Storbritannia.

I meldingen omtales hovedutfordringene for det internasjonale nedrustnings- og rustningskontrollarbeidet og Regjeringens prioriteringer, tiltak og initiativer på disse områdene.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Tove Linnea Brandvik, Marit Nybakk, Hill-

Marta Solberg og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund, Siv Jensen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, fung. leder Erna Solberg og Finn Martin Vallersnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, fra Senterpartiet, Kari Mette Prestrud, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, vil understreke betydningen av at Regjeringen har lagt fram en melding med en helhetlig gjennomgang av og debatt om norsk nedrustningspolitikk. Komiteen vil slutte seg til at Norge skal spille en pådriverrolle for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning. En pådriverrolle både når det gjelder atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen og andre våpen som forårsaker uakseptable humanitære lidelser. Komiteen vil særskilt trekke fram det norske arbeidet for å komme fram til et forbud mot klasevåpen.

Komiteen har også merket seg Norges lederrolle i det såkalte 7-landssamarbeidet. Samarbeidet tar sikte på å utvikle samlende forslag om nye tiltak for ikke-spredning av kjernevåpen fram mot tilsynskonferansen for ikke-spredningsavtalen (NPT) i 2010.

Komiteen vil understreke at det er viktig å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av både kjemiske våpen, biologiske våpen og atomvåpen. Det er en fundamental del av det sikkerhetspolitiske arbeidet. Komiteen vil likevel bemerke at atomvåpen fortsatt er i en særstilling når det gjelder død og ødeleggelse. Komiteen mener på denne bakgrunn at det må være et mål å eliminere alle atomvåpen. Komiteen er enig med vurderingen i meldingen av at en verden uten atomvåpen vil være en tryggere verden. Komiteen vil videre understreke meldingens betoning av at veien dit vil måtte baseres på forpliktende og verifiserbare avtaler og omfatte alle land.

Komiteen mener det er viktig å sikre og videreutvikle ikke-spredningsregimet og ikke-spredningsavtalen. Ikke-spredningsavtalen er selve grunnpilaren i arbeidet for å hindre spredning og sikre nedbygging. Komiteen mener også det på lengre sikt kan vurderes en egen atomvåpenkonvensjon slik det i dag er en konvensjon mot kjemiske våpen og biologiske våpen.

Komiteen vil videre understreke betydningen av en bred nedrustningsstrategi – slik den ble vedtatt i 1995 og forsterket i 2000.

Komiteen vil vise til den internasjonale konferansen Norge var vertskap for i februar 2008, som en del av syvlandsinitiativet. Konferansen understreket bl.a:

- betydningen av politisk lederskap
- samarbeid med det sivile samfunn
- behovet for å fokusere på praktiske og gjennomførbare nedrustningstiltak

Regionale atomvåpenfrie soner er viktige virkemidler i arbeidet for atomnedrustning. Komiteen vil vise til at Norge aktivt støtter opp om slike soner, særlig i regioner der det foreligger reell spredningsfare, som i Midtøsten og på den koreanske halvøy. Komiteen er også kjent med at det er en debatt om å få til samme atomvåpenfrie sone i Arktis som i Antarktis.

Komiteen har merket seg at Russland og USA til sammen er i besittelse av mer enn 95 pst. av verdens kjernefysiske våpen. Komiteen mener det er viktig at de to atommaktene starter forhandlinger om ødeleggelse av taktiske atomvåpen. Komiteen har merket seg bestrebelsene på å videreføre Avtalen om strategiske styrkereduksjoner (START) og Avtalen om offensive og strategiske styrkereduksjoner (SORT). Komiteen mener det er viktig at de to atommaktene starter forhandlinger som fører til nedrustning. Komiteen vil understreke at også NATO kan spille en rolle i den sammenhengen. Komiteen vil for øvrig understreke at NATO spiller – og må spille – en viktig rolle i våpenkontroll, nedrustning og ikke-spredning. Komiteen vil vise til Norges rolle for å få til en sterkere innsats i nedrustningsspørsmål på NATO-toppmøtet i Bucuresti. Komiteen vil i den forbindelse vise til sine merknader i Innst. S. nr. 237 (2007–2008), jf. Dokument nr. 8:61 (2007–2008).

Komiteen mener at tiltak fra NATOs side kan gi en svært positiv signaleffekt fram mot tilsynskonferansen i 2010 og bidra til at nedrustningen av kjernevåpen kommer i gang igjen. Komiteen mener det er nødvendig at NATO kontinuerlig vurderer sin atomvåpenstrategi for å redusere atomvåpenenes rolle i internasjonal politikk. Målet er fullstendig avskaffelse av atomvåpen. Komiteen vil i denne sammenheng vise til at NATO har igangsatt en prosess med et transatlantisk charter for å legge fram en såkalt "Declaration on Alliance Security" på toppmøtet i jubileumsåret 2009. Denne prosessen er igangsatt for å utforme og styrke NATOs visjon om sin rolle med hensyn til å møte det 21. århundres sikkerhetsutfordringer og evne til å utføre alle sine oppdrag, inkludert kollektivt forsvar og bidrag til internasjonal sikkerhet og stabilitet. Komiteen vil videre vise til at bakgrunnen for den igangsatte prosessen var et initiativ fra NATOs generalsekretær om å endre Alliansens strategiske konsept som sammen med "Comprehensive Political Guidance" utgjør det politiske grunnlaget for NATO. Toppmøtet i 2009 vil trolig ta stilling til om det strategiske konseptet skal

åpnes for endringer ved behandlingen av det transatlantiske charter. Komiteen mener at i dette arbeidet må NATOs atomvåpenstrategi tas opp til drøfting.

Komiteen har merket seg at Avtalen om det ytre rom (OST) fra 1967 forbyr permanent utplassering av masseødeleggelsesvåpen i verdensrommet. Komiteen har videre merket seg at avtalen ikke forbyr alle typer militær aktivitet i det ytre rom. Komiteen er enig i vurderingen i meldingen om at avtalen derfor har vesentlige svakheter og bør moderniseres.

Komiteen har merket seg at Regjeringen i meldingen skriver følgende om USAs planer om et missilforsvar i Europa:

"Planene om å utvide det amerikanske missilforsvaret til Europa har medført sterke reaksjoner. Et missilforsvar kan isolert sett gi økt beskyttelse mot ballistiske missiler innenfor et geografisk område, men Regjeringen er kritisk til at utviklingen av missilforsvar vil føre til økt internasjonal sikkerhet. Vi mener at truslene fra ballistiske missiler må møtes med et bredt spekter av virkemidler, først og fremst politiske og diplomatiske."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil slutte seg til Regjeringens vurderinger. Flertallet har for øvrig merket seg at selv om NATO-toppmøtet i Bucuresti besluttet å utrede videre hvordan USAs rakettskjold kan knyttes til et eventuelt framtidig missilforsvar i NATO-regi, er det på dette punktet ikke fattet noe endelig vedtak. Flertallet viser for øvrig til Regjeringens prinsipielle standpunkt til det amerikanske rakettskjoldet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre deler oppfatningen av at truslene fra ballistiske missiler må møtes med et bredt spekter av virkemidler – primært politiske og diplomatiske. I forbindelse med spørsmålet om missilforsvar vil disse medlemmer vise til sine merknader i Innst. S. nr. 237 (2007–2008), og har notert seg at den norske regjeringen ga sin uforbeholdne tilslutning til sluttkommunikeet fra NATOs toppmøte i Bucuresti i april 2008. I kommunikeet heter det:

"Ballistic missile proliferation poses an increasing threat to Allies' forces, territory and populations. Missile defence forms part of a broader response to counter this threat. We therefore recognise the substantial contribution to the protection of Allies from long-range ballistic missiles to be provided by the planned deployment of European-based United States missile defence assets. We are exploring ways to link this capability with current NATO missile defence efforts as a way to ensure that it would be an integral part of any future NATO-wide missile defence architecture. Bearing in mind the principle of

the indivisibility of Allied security as well as NATO solidarity, we task the Council in Permanent Session to develop options for a comprehensive missile defence architecture to extend coverage to all Allied territory and populations not otherwise covered by the United States system for review at our 2009 Summit, to inform any future political decision."

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen anser at et missilforsvar vil bidra til økt beskyttelse mot langtrekkende missiler. Disse medlemmer merker seg videre at vedtaket i Bucuresti innebærer at det utredes hvordan det amerikanske missilforsvaret kan knyttes sammen med et NATO-system, og anser dette arbeidet som viktig med tanke på å opprettholde prinsippet om Alliansens udelelige sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre deler i utgangspunktet den vurdering Regjeringen i stortingsmeldingen gir av planene om å utvide det amerikanske missilforsvaret til Europa. Et missilforsvar kan gi økt beskyttelse mot ballistiske missiler innenfor et geografisk område. Ser en på de mulige ringvirkninger av å utvikle rakettskjold, er imidlertid de videre konsekvensene for internasjonal sikkerhet mer uoversiktlige. En må ta i betraktning mulighetene for at utbygging av rakettskjold kan motvirke avspenning, sette inngåtte avtaler i fare, lede til ytterligere rustningstiltak fra andre eller gjøre oppslutning om nye nedrustningstiltak vanskeligere. Det er viktig å forebygge slike uønskede ringvirkninger. Det er derfor viktig at truslene fra ballistiske missiler blir møtt med egnede politiske og diplomatiske virkemidler. Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen ga sin uforbeholdne tilslutning til sluttkommunikeet fra NATOs toppmøte i Bucuresti i april 2008. Der anerkjenner Regjeringen det betydelige bidrag til beskyttelse av allierte som USAs Europa-baserte rakettskjold vil gi. Disse medlemmer er kjent med at det i Regjeringens politiske plattform står at "Regjeringen vil at Norge skal arbeide for å skrinlegge dagens planer for rakettforsvar", men har også merket seg at Regjeringen gjennom det nevnte sluttkommunikeet var med og ga klarsignal til at NATO ut fra prinsippet om Alliansens udelelige sikkerhet skal utvikle opsjoner for en omfattende rakettskjoldarkitektur som utvider dekningen til alle allierte territorier og befolkninger som ikke på annen måte blir dekket av det amerikanske rakettskjoldsystemet. Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen i samme sluttkommuniké støtter at slike opsjoner skal behandles på NATOs toppmøte i 2009. Disse medlemmer anser det viktig å arbeide for å forebygge mulige uønskede ringvirkninger av å utvikle en slik omfattende rakettskjoldarkitektur. Fra norsk side må en derfor aktivt søke støtte til poli-

tiske og diplomatiske virkemidler som kan motvirke uønskede virkninger i arbeidet for nedrustning og rustningskontroll.

Komiteen vil slutte seg til Regjeringens vurdering om å legge spesiell vekt på et nært samarbeid med våre NATO-allierte, EU og nordiske og andre likesinnede land i et internasjonalt nedrustningsarbeid. Komiteen er også enig i at sammensetningen av slike allianser vil måtte variere fra sak til sak.

Komiteen vil i den forbindelse vise til at Norge sammen med Tyskland sommeren 2007 tok initiativ til å styrke nedrustningsarbeidet i NATO. Dette for å befeste og styrke NATO-landenes forpliktelser. Komiteen har merket seg at det norsk-tyske initiativet fikk bred tilslutning på toppmøtet i Bucuresti.

Komiteen vil i tillegg understreke den rollen Organisasjonen for samarbeid og sikkerhet (OSSE) har som den formelle multilaterale rammen for oppfølging av Wien-dokumentet av 1999, Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE) og Open Skies-avtalen, selv om mye av arbeidet finner sted innenfor NATOs ramme. Komiteen mener det er viktig å konsolidere og styrke disse avtalene.

Komiteen er enig med Regjeringen i at CFE-avtalen er den mest omfattende og vellykte konvensjonelle nedrustningsavtale noensinne. Komiteen er bekymret for CFE-avtalens framtid etter at Russland suspenderte sin deltakelse i avtalen fra 12. desember 2007. Komiteen mener det er vesentlig at det opprettholdes kontakt mellom NATO og Russland for å sikre CFE-regimets framtid.

Komiteen vil understreke at mye av det globale arbeidet for nedrustning foregår i FN. Komiteen vil legge avgjørende vekt på å styrke FNs rolle i nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet.

Komiteen viser til leder Mohamed ElBaradei i Det Internasjonale atomenergibyrådet (IAEA) som understreker at atomenergiavtalen mellom India og USA tilfredsstillter Indias behov samtidig som den ivaretar IAEAs juridiske krav til inspeksjoner m.m. India er sammen med Kina det landet i verden hvor flest mennesker har blitt løftet ut av fattigdom de siste årene. Den sivile atomenergiavtalen vil ha et stort utviklingspolitisk potensial i form av økte investeringer, billigere brensel og elektrisitet for jordbruk og industri i landet. Komiteen vil imidlertid samtidig understreke at India har underlagt seg forpliktelser om å avstå fra prøvesprengninger, og at et brudd på disse forpliktelsene vil få alvorlige konsekvenser. Komiteens prinsipale syn er at Nuclear Suppliers Group (NSG) i denne situasjonen skulle forutsatt at India slutter seg til NPT og Prøvestansavtalen (CTBT) slik man arbeidet for fra norsk side. Komiteen vil understreke viktigheten av at Indias etterlevelse av sine forpliktelser følges nøye.

Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) regnes som den mest robuste rustningskontrollavtalen. Komiteen har likevel merket seg at selv med et omfattende verifikasjonsregime og et eget sekretariat i Haag, utfordres konvensjonen ved at USA og Russland henger etter i arbeidet med å destruere sine lagre av kjemiske våpen.

Komiteen vil videre peke på faren ved spredning og understreke hvor viktig det er å få videreutviklet ordningen med inspeksjon ved mistanke om brudd på konvensjonen. Komiteen er også kjent med at det foregår en debatt om hvordan konvensjonen kan regulere bruken av ikke-dødelige gasser og andre farlige kjemikalier. Komiteen vil også peke på den debatten som pågår om hvorvidt konvensjonen skal omfatte angrep på kjemiske installasjoner utført med konvensjonelle våpen.

Utfordringene med Biologivåpenkonvensjonen (BTWC) er både et manglende kontrollregime og at over 40 land ennå ikke har sluttet seg til den. Komiteen vil understreke at den bioteknologiske utviklingen også innebærer en risiko for økt bruk av sykdom som våpen, og at det er viktig å styrke BTWC.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at Norge bistår land i Afrika i nasjonal gjennomføring av BTWCs ikke-spredningsforpliktelser blant annet gjennom økonomisk støtte til regionale seminarer og konferanser. Disse medlemmer er kjent med konklusjonene i en studie utført av Gyimah-Brempong fra University of South Florida i 2002 som påviser en negativ sammenheng mellom militærutgifter og økonomisk vekst i afrikanske land. Andelen av bruttonasjonalprodukt som går til militærutgifter i afrikanske land er 2,3 pst., noe som er langt over gjennomsnittet for resten av verden.

Studien "Aid and Development" i regi av Fredrik Erixon ved International Policy Network viser til bistandens fungibilitetsproblem, at et land som mottar bistand reallokerer nasjonale ressurser til andre formål slik at bistandens effekter snus på hodet. Det er derfor av disse medlemmers mening at når Norge yter støtte til u-land for at disse skal slutte seg til globale ikke-spredningsregimer, er det av stor betydning at norske myndigheter samtidig understreker viktigheten av at disse landene selv også prioriterer og setter av nasjonale ressurser til disse formålene. Norge og det internasjonale samfunn må ikke gi bistand til u-landene, for at disse så i neste omgang bruker tilsvarende beløp til militær opprustning.

Komiteen vil gi ros til Regjeringen for arbeidet for et forbud mot klasevåpen som har uakseptable humanitære konsekvenser. Komiteen har merket

seg at målet er å undertegne en avtale i desember 2008, jf. St.prp. nr. 4 (2008–2009).

Komiteen vil vise til at mange mener at håndvåpen er det virkelige masseødeleggelsesvåpenet. Komiteen har merket seg at Norge driver et aktivt arbeid for å komme håndvåpenspredning og våpenkriminaliteten til livs innenfor rammen av FNs handlingsplan mot ulovlig omsetning av håndvåpen. Komiteen mener at håndvåpen må være en sentral del av nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet. Komiteen vil vise til at spredningsfaren er større for håndvåpen og tilhørende ammunisjon enn for andre typer våpen, og at det særlig er slike våpen som er et hinder for utvikling i fattige land. Komiteen vil vise til at ammunisjon utgjør den dødelige komponenten i håndvåpen og at det er viktig med redusert tilgang av ammunisjon for å hindre den brutale framferden til kriminelle og halvstatlige grupper i mange fattige land.

Komiteen mener det er viktig å få til en internasjonalt bindende avtale om våpenhandel (Arms Trade Treaty – ATT) som uttrykker gjeldende internasjonal humanitær rett og sikrer at menneskerettighets- og utviklingsperspektivet kommer tydelig fram. Det er sentralt at en slik avtale inkluderer håndvåpen og tilhørende ammunisjon. Det vises for øvrig til komiteens merknader og innstilling til St.meld. nr. 29 (2007–2008).

Komiteen vil vise til betydningen av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Det er avgjørende for fredsprosesser, konfliktløsning og nedrustning at kvinner deltar for å forme sin framtid. Kvinner og barn er ofte de mest utsatte i konfliktsituasjoner og borgerkriger, ofte kombinert med fattigdom og kvinneundertrykking. Komiteen vil understreke at nedrustning og fred er en forutsetning for utvikling.

Komiteen vil også understreke sammenhengen mellom klima, miljø, nedrustning og utvikling. Klimatiltak er viktig for å nå FNs tusenårsmål. Fattige samfunn er særlig sårbare for klimaendringene på grunn av begrenset tilpasningsevne og avhengighet til klimasensitive ressurser som lokal forsyning av mat og vann. Komiteen vil vise til at det er de fattigste som rammes hardest av forurensning i luft og vann og en matproduksjon som ikke er bærekraftig.

Komiteen vil vise til at de enkelte lands forsvaret og militære sektor står for betydelige utslipp både av klima- og KFK-gasser. Nedrustning vil derfor også bidra til bedret miljø og klima. Komiteen mener at for å forebygge klimakrisens virkninger bør det vurderes å trekke forsvarssektoren inn i forhandlingene om en ny klimaavtale etter 2012.

Komiteen vil vise til at høyenriktet uran (HEU) i dag anvendes i flere sivile forskningsreaktorer.

Høyenriktet uran er også en viktig innsatsfaktor for kjernevåpen. Komiteen har merket seg at det i meldingen understrekes at det kan være fare for at terroristgrupper kan få tilgang til høyenriktet uran for fremstilling av enkle atomvåpen. Komiteen vil be Regjeringen vurdere å støtte temaet knyttet til HEU i større grad blir en del av FNs nedrustnings- og ikke-spredningsagenda. Det samme gjelder utarmet uran, dette ut ifra et føre-var-prinsipp når det gjelder negative helse- og miljøeffekter av bruken av utarmet uran. Komiteen vil for øvrig vise til Belgias forbud mot bruk, lagring, salg, anskaffelse og forflytning av ammunisjon bestående av utarmet uran på eget territorium. Komiteen mener også at Norge bør støtte opp om det arbeidet som gjøres i FN og WHO for å redusere de mulige negative konsekvensene av utarmet uran på helse og miljø.

Komiteen vil vise til at Nord-Koreas kjernevåpenambisjoner er en stor utfordring for det internasjonale samfunn. Man inngikk i 2007 en avtale om stenging og kontroll av atomanlegg for å sikre seg forsyninger av mat og energi. Komiteen registrerer med uro at IAEA-inspektørene er kastet ut og at landet sannsynligvis har gjenopptatt atomproduksjonen. Komiteen mener at en nedrustnings- og ikke-spredningsavtale med Nord-Korea blant annet må spesifisere hva landet skal gjøre med atomvåpen som eventuelt allerede er ferdigstilt. Selv om Pyongyang ikke offisielt har bekreftet at landet har et program for anriking av uran (til forskjell fra Yongbyon plutoniumreaktoren), så må en avtale også vurdere det som sannsynlig at landet anriker uran og derfor inkludere relevante klausuler i en eventuell avtale.

Komiteen er enig med Regjeringen i at det er Iran som i dag utgjør den største utfordringen knyttet til spredning av kjernevåpen og at regimet ikke har utvist tilstrekkelig samarbeidsvilje med det internasjonale samfunn. Komiteen har merket seg at Det Internasjonale Atomenergibyrået (IAEA) har uttrykt bekymring over Irans raketutviklingsprogram kjent som Prosjekt 111, hvor Irans mellomdistanseraketter kan nå mål i Midtøsten så vel som deler av sørlige Europa.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittpartiet viser til at Iran også mistenkes for å stå bak utviklingen av interkontinentale ballistiske raketter, og planleggingen av et rakettskjold i Europa må ses i sammenheng med dette.

Komiteen er av den oppfatning at temaer knyttet til nedrustning, våpenkontroll og ikke-spredning er så fundamentale at de på en bedre måte enn i dag må inn i skolens samfunnsfag.

KOMITEENS TILRÅDING

v e d t a k :

K o m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

St.meld. nr. 27 (2007–2008) – om nedrustning og ikke-spredning – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 12. november 2008

Erna Solberg

fung. leder

Marit Nybakk

ordfører

